

บทที่ 2

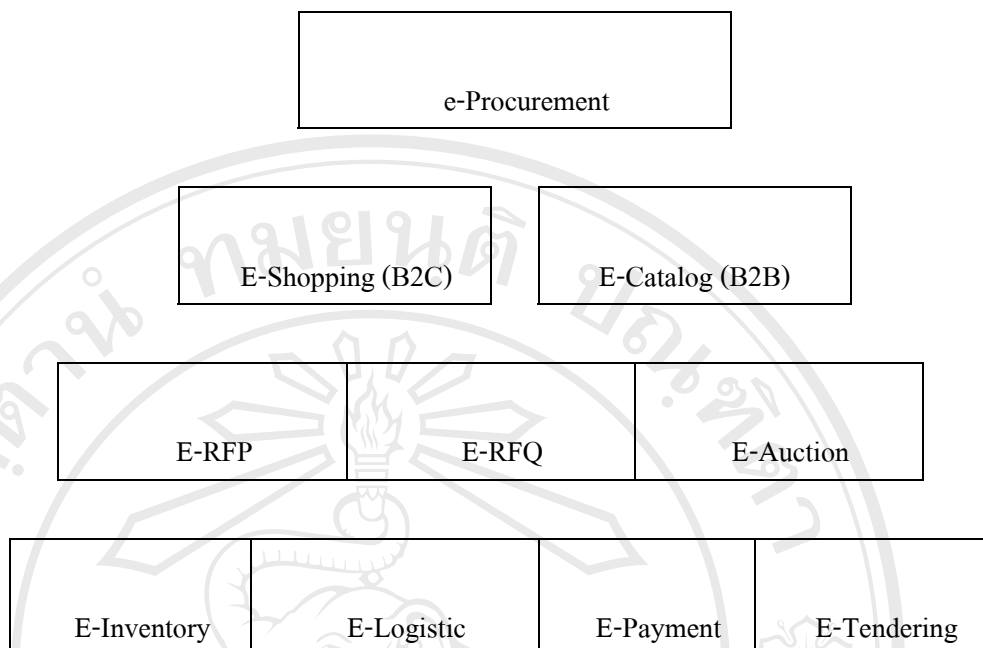
แนวคิดและทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่พัสดุในสังกัดกระทรวงการคลังที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสำคัญมาเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

2.1 ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement)

กรมบัญชีกลาง (2545) ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e - Procurement) เป็นระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการให้บริการที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เช่น การตกลงราคา การสอบราคา การประกวดราคา และการจัดซื้อแบบออนไลน์ รวมถึงการลงทะเบียนบริษัทผู้ค้า การทำ e-Catalog และการทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดซื้อที่เป็น Web Based Application เพื่อให้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ใช้ระยะเวลาจัดหาพัสดุน้อยลง และได้พัสดุที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสมรวมทั้งเพิ่มความโปร่งใสของกระบวนการจัดหาและสามารถติดตามตรวจสอบกระบวนการทำงานได้

โดยกระบวนการ e-Procurement จะเริ่มตั้งแต่การจัดทำรายละเอียดข้อมูลสินค้า (e-Catalog) การคัดเลือกผู้ค้าและสินค้า (e-Sourcing) การขอให้ผู้ค้าเสนอราคาและเงื่อนไข e-RFP (Request for Proposal)/e - RFQ (Request for Quotation) การประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e - Auction) และการชำระเงิน (e - Payment) เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญต่อระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e - Procurement) คือ การจัดหาผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (e - Market Place Service Provider) ทำหน้าที่เสาะหาผู้ขายสินค้าหรือผู้ค้า (Suppliers) และบริการจัดซื้อสินค้าตามความต้องการของลูกค้า (Buyers) ผ่านตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Market Place) ซึ่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบราคาของสินค้าหรือบริการที่ประหยัดที่สุดก่อนตัดสินใจสั่งซื้อ

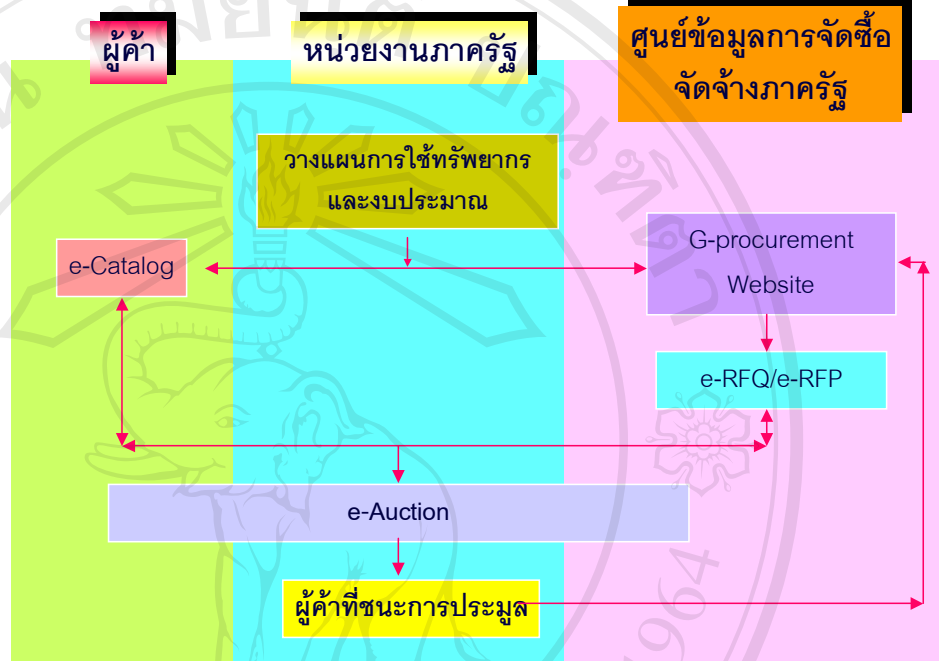
ภาพที่ 1 ระบบ e-Procurement โดยทั่วไป

ที่มา: Pantavanij Co., Ltd. (2004)

ระบบ e-Procurement โดยทั่วไป ประกอบด้วยระบบดังต่อไปนี้

1. ระบบ E-Shopping เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าไม่สูงและมีความซับซ้อนไม่มาก
2. ระบบ E-Catalog เป็นระบบที่รวบรวมรายละเอียดของสินค้าและบริการ
3. ระบบ E-RFP ระบบ e-RFP (Request for Proposal) /e-RFQ(Request for Quotation) เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีสอบราคาหรือวิธีตกลงราคา
4. ระบบ E-Auction เกี่ยวข้องกับจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าสูงหรือปริมาณมากแต่มีความซับซ้อนของสินค้าไม่มากนัก
5. ระบบ E-Inventory เกี่ยวข้องกับการบริหารสินค้าคงคลัง
6. ระบบ E-Logistic เกี่ยวข้องกับระบบการขนส่งสินค้า
7. ระบบ E-Payment เกี่ยวข้องกับการชำระเงิน
8. ระบบ E-Tendering เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าสูง และมีกระบวนการดำเนินการที่ซับซ้อน

กระบวนการ e-Procurement

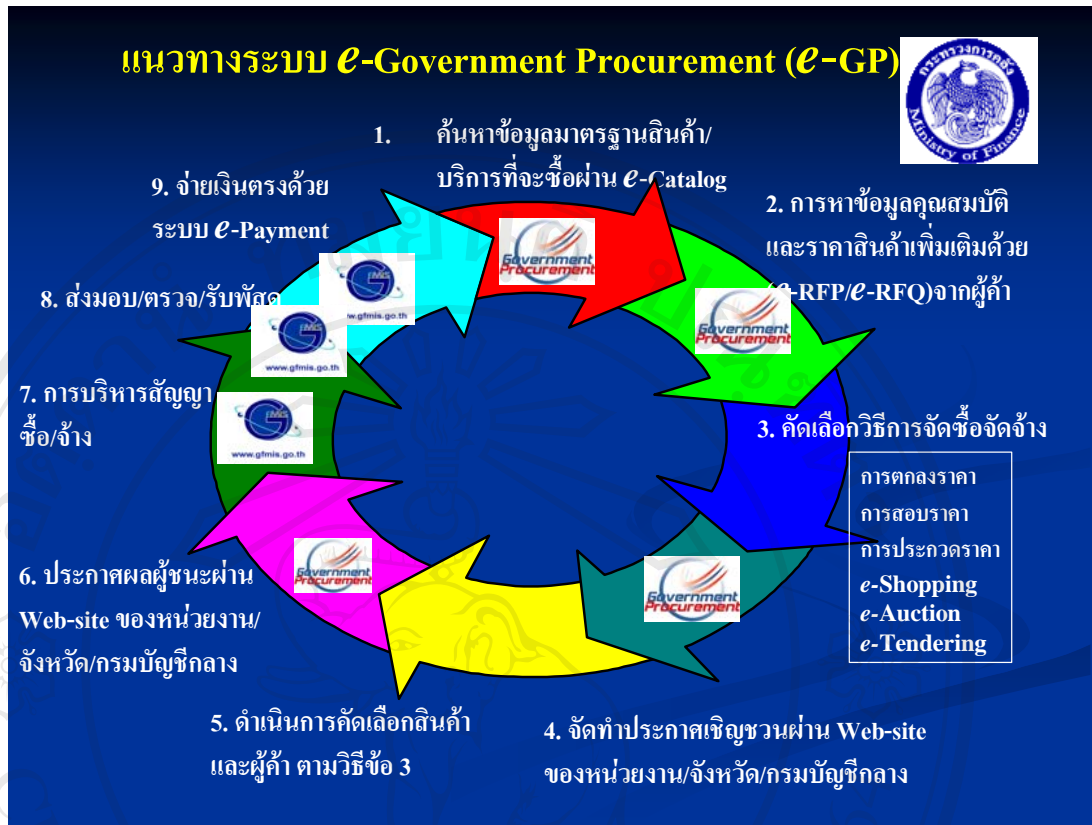

ภาพที่ 2 กระบวนการ e-Procurement

ที่มา: กรมบัญชีกลาง, 2545

กระบวนการ e-Procurement มีขั้นตอนในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

1. หน่วยงานภาครัฐต้องเตรียมการวางแผนการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ
2. ค้นหาสินค้าและรายละเอียดจากเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
3. ติดต่อผู้ค้าเพื่อให้ทำการเสนอราคาและเงื่อนไข
4. ดำเนินการจัดการประมูลด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ เลือกผู้ค้าที่ชนะการประมูล

ภาพที่ 3 แนวทางระบบ e – Government Procurement (e-GP)

ที่มา: กรมบัญชีกลาง (2545)

การนำระบบ e-Procurement มาใช้เพื่อ

1. การค้นหาสินค้า/บริการ ที่จะซื้อผ่าน e-Catalog
2. การเลือกหมวดสินค้าที่ต้องการ จะซื้อผ่าน e-Shopping
3. การจัดทำประกาศเชิญชวนผ่าน Web-site
4. ผู้ขายเสนอคุณสมบัติของสินค้าทางอินเทอร์เน็ต (e-REP)
5. ผู้ซื้อตรวจสอบราคากลาง (e - REQ) และ Track Record ของผู้ขาย
6. ประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e - Auction)
7. ประกาศผลผู้ชนะและส่งมอบ/ตรวจรับพัสดุ
8. จ่ายเงินตรงด้วยระบบ e-Payment

องค์ประกอบของระบบ e – Procurement

1. ระบบ e- Catalog เป็นมาตรฐานระบบ Catalog ที่รวบรวมรายละเอียดของสินค้าและบริการซึ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ค้า/ผู้รับจ้าง(Supplies) ที่มีคุณสมบัติทำธุรกรรมสามารถเข้ามาทำการแจ้งและปรับปรุงรายการสินค้า/บริการของตนเองได้ โดยระบบสามารถทำงานได้ดังนี้

1.1 การลงทะเบียนผู้ค้า/ผู้รับจ้าง

1.2 การจัดการ Catalog ของผู้ค้า/ผู้รับจ้าง จะดำเนินการผ่านระบบมาตรฐานกลางโดยสามารถ Login เข้าสู่ระบบการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ เพื่อปรับปรุงรายการสินค้า/บริการของตนเองได้โดยรายละเอียดสินค้าที่อยู่ใน Catalog ประกอบด้วย คุณสมบัติของสินค้า/บริการ(Specification) และราคาของสินค้า/บริการ ซึ่งเป็น Pricelist (เป็นราคามาตรฐานทั่วไปซึ่งผู้ค้า/ผู้รับจ้าง สามารถขายสินค้า/บริการได้)

1.3 ส่วนราชการสามารถเข้าสู่ระบบ เพื่อค้นหาข้อมูล และพิจารณาสั่งซื้อสินค้า/บริการ จาก e- Catalog ได้ตลอดเวลา

2. ระบบ e -RFP (Request for Proposal) /e- RFQ (Request for Quotation) เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีสอบราคาหรือวิธีตกลงราคา โดยระบบดังกล่าวสามารถทำงานได้ดังนี้

2.1 ค้นหาข้อมูลผู้ขาย/ผู้รับจ้างและข้อมูลคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า/บริการ (Specification) ของผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่มาลงทะเบียนไว้ เพื่อทำการคัดเลือกขั้นต้นจากระบบ e – Catalog

2.2 แจ้งผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่ได้รับการคัดเลือกในขั้นต้น โดยเป็นการแจ้งผ่านระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail)

2.3 การยื่นข้อเสนอ (Quotation /Proposal) ของผู้ค้า/ผู้รับจ้าง

2.4 การตกลงในเรื่องของราคาและ Specification ระหว่างผู้ซื้อ และผู้ค้า/ผู้รับจ้าง

2.5 การคัดเลือกผู้ค้า/ผู้รับจ้างเพื่อรับงานซื้อ/จ้างจากหน่วยงานภาครัฐ

2.6 การจัดทำใบขอซื้อ/ขอจ้าง รวมทั้งขั้นตอนการอนุมัติต่าง ๆ

3. ระบบ e-Data Exchange เป็นระบบการเชื่อมโยงข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้า ได้แก่

3.1 การตรวจสอบความเป็นนิติบุคคล โดยร่วมมือกับกรมทะเบียนการค้า และกรมสรรพากรเพื่อให้เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานที่จะจัดหาพัสดุ ตรวจสอบข้อมูลความเป็นนิติบุคคลและสถานะการเสียภาษี

3.2 การส่งข้อมูลในการตรวจสอบจำนวนเงินงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงบประมาณ แผนการใช้จ่ายเงิน (Cash Management) และการส่งจ่ายเงิน(Direct Payment) ของกรมบัญชีกลาง

3.3 การส่งข้อมูลตรวจสอบการเสีงภาษีของผู้ค้าและผู้รับจ้าง โดยส่งข้อมูลสัญญาให้กรมสรรพากรและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

3.4 การประกาศเชิญชวนผู้ค้าผ่าน Website หน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมบัญชีกลาง กรมประชาสัมพันธ์ และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

ในปัจจุบันกรมบัญชีกลางได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการพัฒนาฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ส่วนราชการแจ้งประกาศเชิญชวนในเว็บไซต์ ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุภาครัฐของกรมบัญชีกลาง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและผู้สนใจสามารถตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งจัดทำโครงการเสริมสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานตรวจสอบต่าง ๆ ด้วยอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

www.gprocurement.go.th

เป็นเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบด้วย ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบริหารพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อให้ส่วนราชการและผู้สนใจสำหรับค้นหาข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล การเสีงภาษี ข่าวการประกาศราคาผู้ประกอบการภาครัฐ ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานของส่วนราชการประกาศผลการประกวดราคาและบัญชีผู้ละทิ้งงาน

e-Market: Place Service Provider

เป็นผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ โดยทำหน้าที่จัดการประมูลและเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ซื้อกับผู้ค้า รวมทั้งจัดหาผู้ค้าเพิ่มเติมผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีศูนย์กลางการติดต่ออยู่เว็บไซต์ของตลาดกลาง

วัตถุประสงค์ในการพัฒนาระบบ e-Procurement ในประเทศไทย

การพัฒนาระบบ e-Procurement ของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในประเทศไทย ควรเป็นไปเพื่อหนุนเสริมการปฏิรูประบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐโดยรวม วัตถุประสงค์ในการปฏิรูประบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในประเทศไทย ควรประกอบด้วยเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) จากการจัดซื้อสินค้าหรือบริการได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้

2. ความพร้อมรับผิด (Accountability) และการสร้างระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐควรต้องมีความพร้อมรับผิดต่อการตัดสินใจของตน

3. ความโปร่งใส (Transparency) โดยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างต้องเป็นกระบวนการที่เปิดเผยมต่อสาธารณะ

4. ความคุ้มค่า (Value for Money) เพื่อลดปัญหาการที่หน่วยงานรัฐ มักซื้อสินค้าหรือบริการในราคาที่แพงกว่าของภาคเอกชน ซึ่งมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ยู่ยาก

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว การพัฒนาระบบ e-Procurement ในประเทศไทยควรมีความ

มุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1. ลดการรั่วไหลในระบบจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจะนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐและส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ในการบริหารราชการแผ่นดิน

2. ช่วยภาครัฐในการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มุ่งไปสู่ระบบที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยลดทรัพยากร ที่ต้องใช้ในการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น เวลาของเจ้าหน้าที่ซึ่งหมดไปกับงานเอกสาร ไปสู่การพัฒนาทักษะขั้นสูง ในการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารสินทรัพย์

3. เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และการซื้อสินค้าหรือบริการที่มีความคุ้มค่า

นอกจากนี้การพัฒนาระบบ e-Procurement ควรจะทำให้เกิดประโยชน์อื่น ๆ เพิ่มเติมอีก เช่น

1. ช่วยให้ธุรกิจในประเทศโดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SME) มีโอกาสเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาประสิทธิภาพการประกอบการและมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้มากขึ้น จากการเข้าร่วมเป็นผู้ค้าในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐในประเทศก่อนและใช้ประสบการณ์ดังกล่าวในการเข้าสู่ตลาดอื่น ๆ ที่มีการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กสามารถเข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ รัฐควรจะต้องมีมาตรการพิเศษในการให้ข้อมูลเพื่อสร้างความตื่นตัว และพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการเหล่านี้

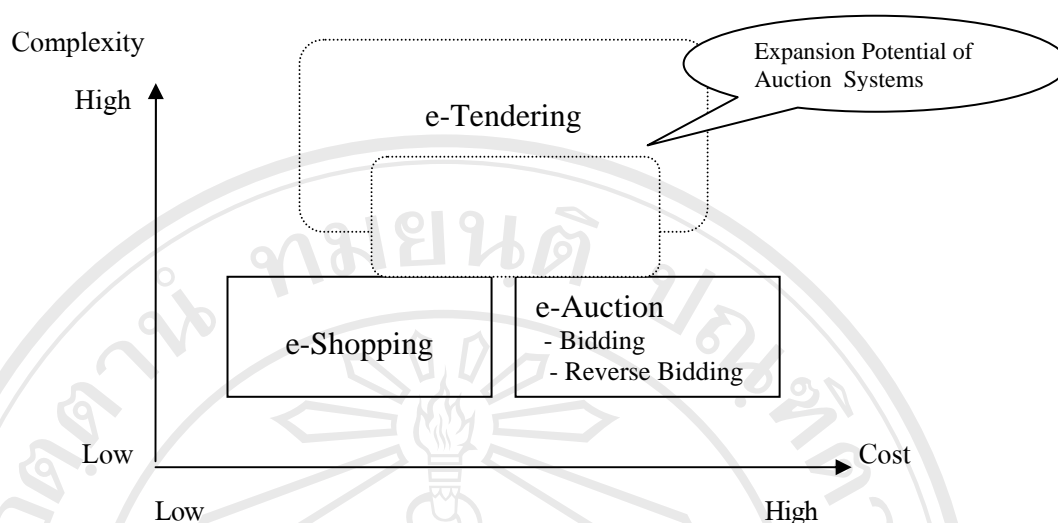
2. ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐมีโอกาสเรียนรู้และนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนในรูปแบบ “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์” (e-Government) ในลักษณะอื่น ๆ มากขึ้น

ประโยชน์ของการพัฒนาระบบ e-Procurement

1. สามารถเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) แก่สาธารณะทั้งข้อมูลของโครงการต่าง ๆ เอกสารการยื่นประกวดราคา คำชี้แจงและคำอธิบาย และข้อมูลการตัดสินใจ ผลการประกวดราคาของโครงการต่าง ๆ ที่ผ่านการคัดเลือกไปแล้วมีความชัดเจนและครบถ้วน
2. การกระจายข้อมูล (Distribution) ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ค้าที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการดังกล่าว ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังผู้ค้าโดยไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) ให้มีความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์
3. การยื่นประกวดราคาผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Bid Submission) ซึ่งต้องการมีการออกแบบตู้รับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Vault) ที่มีความปลอดภัยไม่สามารถเปิดได้ก่อนเวลาที่กำหนด อันเป็นกระบวนการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน
4. การเพิ่มความสามารถของระบบให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดบริการมูลค่าเพิ่ม (Value Added Service) ต่าง ๆ เช่น บริการสนับสนุนผู้ค้า (Supplier Support System) ต่าง ๆ เช่น ระบบสนับสนุน การจัดทำเอกสารประกวดราคา ระบบการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ การบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง และระบบสนับสนุนหน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้าง (Buy support System) เช่น ระบบวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ระบบสนับสนุนการประเมินและคัดเลือกข้อเสนอและระบบการบริหารสัญญา เป็นต้น
5. การพัฒนาระบบ e-Catalog จะมีผลให้สินค้าและบริการในอนาคตที่ส่วนราชการจัดหา มีคุณภาพที่ดีในราคาที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง มีทางเลือกในการพิจารณาจัดหาพัสดุได้มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้ง ลดต้นทุนในการดำเนินการจัดหาพัสดุโดยรวม

2.2. แนวทางในการพัฒนาระบบ e-Procurement ของภาครัฐ

ระบบ e-Procurement ในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 2 กลุ่ม ตามระดับความซับซ้อน (Complexity) และต้นทุน (Cost) ในการจัดซื้อจัดจ้าง ดังนี้ (กรมบัญชีกลาง, 2545)

ภาพที่ 4 แนวทางในการพัฒนาระบบ e-Procurement ของภาครัฐ
ที่มา: กรมบัญชีกลาง, 2545

1. e-Tendering System เป็นระบบการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าสูงและมีกระบวนการดำเนินการที่ซับซ้อนจะเข้าข่ายการจัดซื้อจัดจ้างโดยอาศัยวิธีการประกวดราคาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2. e-Purchasing System สามารถแบ่งย่อยต่อไปอีกได้เป็น 2 ระบบย่อย ดังนี้

2.1 e-Shopping เกี่ยวข้องกับจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าไม่สูงและมีความซับซ้อนไม่มาก เช่น ครุภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น วัสดุสำนักงาน ซึ่งมีการจัดซื้อในปริมาณไม่มาก การจัดซื้อในระบบนี้สามารถทำได้โดยผ่านระบบ e-Catalog เนื่องจากมูลค่าของการซื้อขายแต่ละครั้งไม่สูงมาก การลงทุนเพื่อจัดทำระบบ e-Shopping จะมีความคุ้มค่าเมื่อมีความถี่ในการซื้อสินค้าบ่อยครั้ง ซึ่งหมายความว่าหน่วยงานรัฐที่เข้าร่วมโครงการต้องเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ หรือมีหน่วยงานรัฐจำนวนมากเข้าร่วม

2.2 e-Auction เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการ ที่มีมูลค่าสูงหรือปริมาณมาก แต่มีความซับซ้อนของสินค้าไม่มาก เช่น สินค้าที่มีลักษณะคล้ายโภคภัณฑ์ (Commodity-like Product) ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือบริการทำความสะอาด เป็นต้น ในการจัดซื้อจัดจ้าง ดังกล่าว คุณภาพของสินค้าหรือบริการของผู้ค้าแต่ละรายมักไม่มีความแตกต่างกันมากนัก การตัดสินใจในการเลือกจัดซื้อหรือจัดจ้างผู้ค้าจึงสามารถทำได้ โดยพิจารณาจากข้อเสนอทางราคาเป็นหลัก และสามารถทำได้โดยการประมูลทั่วไป (Forward Auction) และการประมูลแบบย้อนกลับ (Reverse Auction)

ระบบ e-Auction แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 Reverse Auction เป็นระบบอำนาจความสะดวกในด้านการประมูลซื้อให้ได้ในราคาต่ำสุด ซึ่งจะใช้วิธีนี้ในกรณีที่สินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อหรือจัดจ้างต้องใช้วิธีการประมูล ระบบนี้จะรับข้อมูลของผู้ค้าที่ได้รับการคัดเลือกจากระบบ e-RFP/e-RFQ มาดำเนินการประมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตแบบ Real-time ตามวันและเวลาที่กำหนด โดยการประมูลจะมี 2 แบบ คือ

1. English Reverse Auction การประมูลได้ราคาแบบอังกฤษเป็นการประมูลที่ผู้ซื้อจะทราบสถานะของการประมูลว่าผู้ที่เสนอราคาต่ำสุด เสนอราคาเท่าไร แต่ผู้เข้าประมูลจะไม่ทราบชื่อของผู้เข้าประมูลรายอื่น ๆ

2. Sealed Bid การประมูลแบบปิดเป็นการประมูลที่ผู้ซื้อจะไม่ทราบสถานะของการประมูลและราคาต่ำสุดของผู้ยื่นข้อเสนอราคาแบบ Sealed Bid แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบยื่นข้อเสนอได้เพียงครั้งเดียว และยื่นข้อเสนอได้หลายครั้งภายในระยะเวลาที่กำหนด

ส่วนราชการควรจัดประมูลซื้อแบบ English Reverse Auction เนื่องจากการประมูลแบบอื่นจะมีรายละเอียดในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน โดยกรมบัญชีกลาง จะพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับการประมูลแบบอื่นในโอกาสต่อไป

ส่วนที่ 2 Forward Auction เป็นระบบที่อำนาจความสะดวกในด้านการประมูลขาย ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับการจำหน่ายพัสดุที่หมดความจำเป็นของหน่วยงานภาครัฐโดยวิธีขายทอดตลาด ซึ่งเป็นการประมูลขายแบบผู้ชนะ คือ ผู้ที่เสนอราคาสูงสุดโดยให้ผู้ซื้อที่ชนะการประมูลจ่ายค่าบริการให้แก่ผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ในอัตราเดียวกันกับการประมูลแบบ English Reverse Auction

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบการประมูลแบบออนไลน์กับการประมูลแบบเดิม

การประมูลแบบออนไลน์	การประมูลแบบเดิม
<p>เสนอราคาไม่จำกัดครั้ง</p> <p>สนับสนุนความโปร่งใส</p> <p>สามารถกำหนดระยะเวลาการดำเนินการได้</p> <p>เสนอราคาได้ไม่จำกัดสถานที่</p> <p>หลากหลายรูปแบบการประมูล</p>	<p>เสนอราคาจำกัดครั้ง</p> <p>สนับสนุนความโปร่งใสน้อยกว่า</p> <p>ระยะเวลาการดำเนินการไม่แน่นอน</p> <p>เสนอราคา ณ หน่วยงานผู้ซื้อ</p> <p>เพียงหนึ่งรูปแบบการประมูล</p>

ตารางที่ 2.2 ข้อแตกต่างระหว่าง English Reverse Auction และ Sealed Reverse Auction

English Reverse Auction	Sealed Reverse Auction
<p>กำหนดส่วนลด/เพิ่มขึ้นต่ำ</p> <p>สามารถเห็นราคาที่นำอยู่</p> <p>ต้องเสนอราคาที่ดีกว่าราคาประมูลที่นำอยู่</p>	<p>ไม่มีกำหนดส่วนลด/เพิ่มขึ้นต่ำ</p> <p>ไม่เห็นจำนวนผู้เข้าร่วมประมูล</p> <p>ไม่เห็นราคาที่นำอยู่</p> <p>ต้องเสนอราคาที่ดีกว่าราคาสุดท้ายของตนเอง</p> <p>(โดยราคานี้นี้อาจมากกว่าหรือเท่ากับผู้ร่วมประมูลรายอื่นได้)</p>

การประมูลได้ราคาแบบอังกฤษ (English Reverse Auction) เหมาะสมกับ

1. สินค้าหรือบริการที่จะดำเนินการประมูลอยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกัน
2. งานประมูลที่ต้องการผู้ชนะเพียงรายเดียว
3. เป็นสินค้าหรือบริการที่อยู่ในธุรกิจที่มีผู้ขายมากมายและมีการแข่งขันอย่างเสรี
4. สามารถเปิดเผยราคาประมูลได้ แต่ไม่เปิดเผยชื่อผู้เสนอราคา

คุณลักษณะ

1. ผู้ร่วมประมูลเสนอราคาได้กับราคาประมูลที่นำหน้าอยู่
2. ผู้ร่วมประมูลสามารถเสนอราคาได้ไม่จำกัดครั้ง
3. การกำหนดราคาเริ่มต้นและส่วนลด/เพิ่มขึ้นต่ำของการประมูล (Bid Decrement / Increment)
4. ผู้ร่วมประมูลสามารถเห็นราคาต่ำสุดของการประมูลขณะนั้น

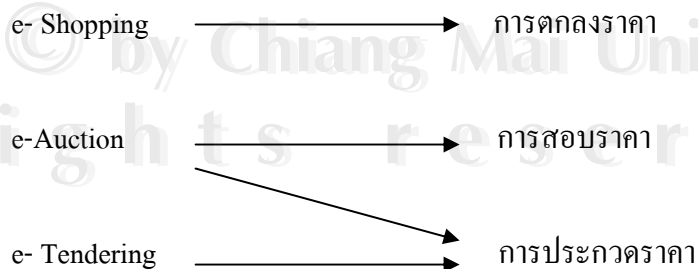
การประมูลแบบปิด (Sealed Reverse Auction) เหมาะสมกับ

1. งานที่ไม่ต้องการเปิดเผยราคาต่ำสุด/สูงสุด (Leading Bid) ของการประมูล
1. ไม่ต้องการเปิดเผยจำนวนผู้เสนอราคาที่เกี่ยวข้องประมูล
2. สินค้าหรือบริการที่จะดำเนินการประมูลอยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกัน
3. งานประมูลที่ต้องการผู้ชนะเพียงรายเดียว
5. งานที่มีผู้เข้าร่วมประมูลน้อยราย

คุณลักษณะ

1. ผู้ร่วมประมูลเสนอราคาได้กับราคาประมูลที่นำหน้าอยู่
2. ผู้ร่วมประมูลสามารถเสนอราคาได้ไม่จำกัดครั้ง

เปรียบเทียบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์กับการจัดซื้อจัดจ้างแบบเดิม

2.3 แนวคิดสาเหตุของความล้มเหลวและความล้มเหลวของการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน (Cause Of Implementation Success and Failure)

สาเหตุที่ทำให้ระบบสารสนเทศประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำมาใช้งานได้ผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์นั้นต้องมีการออกแบบให้เหมาะสมกับภารกิจขององค์กรแล้ว ยังมีสาเหตุอื่น ๆ มาจากสิ่งเหล่านี้ (Laudon, Kenneth C, Laudon,P.,1998: 406-411)

1. การมีส่วนร่วมของผู้ใช้ในขั้นตอนการออกแบบระบบและข้อมูลข่าวสาร (User Involvement and Influence) ลดความแตกต่างระหว่างผู้ใช้นักออกแบบระบบในด้านพื้นฐานความรู้ความสนใจ ลดความแตกต่างของระดับความสำคัญในตำแหน่งหน้าที่ที่อาจทำให้การติดต่อสื่อสารและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันประสบปัญหา
2. การให้ความสนับสนุนจากผู้บริหารในองค์กร (Management Support)
3. ระดับความซับซ้อนและความเสี่ยงของระบบ (Level of Complexity and Risk) โดยดูจากขนาดขององค์กร โครงสร้างองค์กร และประสบการณ์ของทีมงานและคณะบริหาร
4. การบริหารงานในขั้นตอนการนำระบบใหม่ไปใช้งาน (Management of Implementation Process) ต้องใช้การบริหารที่มีความระมัดระวังและสอดคล้องกัน มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้สามารถใช้งานระบบ และเข้าใจในความสามารถของระบบด้วย

2.4 ทบทวนวรรณกรรม

กรมบัญชีกลาง (2547) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2545 กำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐทุกแห่ง ดำเนินการตามระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement: e-GP) ของกระทรวงการคลัง โดยการจัดซื้อจัดจ้างทั่วไปที่มีมูลค่าน้อยให้ใช้วิธี e-Shopping ส่วนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าการค้าดำเนินงานสูง หรือการประมูลแข่งขันเรื่องราคาหรือผลประโยชน์อื่นที่เสนอให้รัฐ ให้ใช้วิธี e-Auction การจัดซื้อจัดจ้างใด ๆ ที่จะมีการลงนามในสัญญาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 ต้องดำเนินการตามระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) สำหรับการซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าไม่สูงมาก ให้ใช้วิธี e-Shopping โดยให้บังคับใช้กับกระทรวง กรม หรือหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นใดของรัฐที่ใช้เงินงบประมาณ เฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร และการจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าสูงหรือการประมูลแข่งขันเรื่องราคาให้ใช้วิธี e-Auction

กรมบัญชีกลาง (2545) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การซื้อและการจ้างโดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ 13 มกราคม 2548 เพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการดำเนินการประมูลให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากที่สุด และกรอบแนวทางการจัดหาพัสดุโดยวิธีตกลงราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบการเลือกซื้อสินค้า/บริการด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e - Shopping) เป็นขั้นตอนในการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อ 18 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) วิธีตกลงราคาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มเติมกระบวนการค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า/บริการ และผู้ขาย ในเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุภาครัฐของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (www.gprocurement.go.th) ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (2547) ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นที่จะพัฒนาดำเนินการและปรับปรุงองค์กร คือ การนำวิธีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยได้ประกาศใช้ระเบียบและข้อกำหนดการพัสดุ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2544 เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดหาด้วยวิธีการผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเพิ่มวิธีการประมูลผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการจัดหา ซึ่งวิธีดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อสินค้าและบริการได้ในราคาที่ต่ำลง ประหยัดค่าใช้จ่ายในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ลดปริมาณสินค้าคงคลัง และเพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อรองรับวิธีการดำเนินงานดังกล่าวภายใต้ชื่อ “โครงการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายขององค์กร โดยเริ่มดำเนินการประมูลสินค้าและบริการผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้บริการของ บริษัท พันธวิช จำกัด เป็นผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่วันที่ 30 ตุลาคม 2544 เพื่อประมูลเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร จำนวน 114 เครื่อง ซึ่งสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงได้ถึง 8.17 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 25.84 จากราคาในสัญญาเดิม และถือได้ว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยตั้งแต่เดือนตุลาคม 2544 – ธันวาคม 2545 สามารถประหยัดงบประมาณได้ถึง 45.6 ล้านบาท ซึ่งตลอดปี พ.ศ. 2546 มีการจัดประมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ 66 รายการ สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายจากงบประมาณได้ 125.6 ล้านบาท สำหรับในช่วงเดือนมกราคม–เมษายน 2547 มีการประมูลผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 รายการ สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายจากงบประมาณลงได้ 18.5 ล้านบาท นอกจากนี้บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ยังเป็นองค์กรต้นแบบที่ส่งเสริมสนับสนุน

ให้ความรู้ และเผยแพร่วิธีการประมวลผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่สนใจอีกด้วย

ธนภัทร วิชัยลักษณ์ (2548) ได้ศึกษาถึงการนำระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานของนายทหารสัญญาบัตรของกรมช่างอากาศ กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ พบว่า การนำระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 5 ตัวแปร คือ ความรู้ความเข้าใจในระบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ ความสามารถในการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ แรงจูงใจในการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ การยอมรับระบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นายทหารสัญญาบัตรมีการนำระบบจัดซื้อจัดจ้างมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายจึงจำเป็นต้องที่ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงควรให้ความสำคัญและสนับสนุนด้านงบประมาณเกี่ยวกับการฝึกอบรม และการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดซื้อจัดจ้างต่อผู้ใต้บังคับทุกระดับชั้นที่มีหน้าที่เกี่ยวกับระบบการจัดซื้อจัดจ้างอย่างสม่ำเสมอ และสร้างแรงจูงใจให้แก่นายทหารผู้ที่มีความรับผิดชอบที่สามารถในการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานควรสนับสนุนในเรื่องการกำหนดระดับของบุคลากร โดยควรมีการกำหนดบทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำหนดความสำคัญและการมีสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูล ในระดับความสำคัญต่าง ๆ ที่มีความชัดเจน และรัดกุม การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้กับบุคลากรในหน่วยงาน

นลินี มณฑาพันธุ์ (2548) ได้ศึกษาถึงความคิดเห็นของข้าราชการกรมชลประทานต่อการนำระบบประมวลออนไลน์มาใช้ในการจัดหาพัสดุ พบว่า การนำระบบประมวลออนไลน์มาใช้ในการจัดหาพัสดุ มีตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในระบบการประมวลออนไลน์ที่นำมาใช้ในการจัดหาพัสดุ ความพึงพอใจต่อการนำระบบประมวลออนไลน์มาใช้ในการจัดหาพัสดุ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดหาพัสดุให้มีประสิทธิภาพ และสามารถจะพัฒนาระบบประมวลออนไลน์ไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ ก็ต่อเมื่อมีความพร้อมทั้งทางด้านอุปกรณ์หรือระบบ ด้านบุคลากรต้องมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนรับรู้และเข้าใจระบบประมวลออนไลน์เป็นอย่างดี ข้าราชการกรมชลประทานได้แสดงถึงความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ เพราะปัญหาที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในระบบประมวลออนไลน์ ปัญหาที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจในระบบการประมวลออนไลน์ที่นำมาใช้ ปัญหาที่เกิดจากประสิทธิภาพในการใช้อินเตอร์เน็ต ปัญหาที่เกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอในการใช้งานและล่าช้า และปัญหาด้าน

เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมกับระบบประมวลออนไลน์ และขาดการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบประมวลออนไลน์

ข้าราชการกรมชลประทาน จึงมีความประสงค์ที่จะได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาการปฏิบัติงานดังกล่าวได้ อันจะทำให้การปฏิบัติงานสามารถบรรลุซึ่งประสิทธิภาพสูงสุด

อมร พิมภัส (2548) ได้ศึกษาถึงการศึกษารูปแบบที่ก่อให้เกิดช่องทางการทุจริตในการกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีปกติและการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในเรื่องของการทุจริตทั้งสองวิธี โดยขั้นตอนซึ่งก่อให้เกิดช่องทางการทุจริตมากที่สุด คือ ขั้นตอนการปฏิบัติของคณะกรรมการ ดังนั้นจึงมุ่งเน้นที่คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาและ ขั้นตอนในการตรวจรับพัสดุ สำหรับในกรณีพิจารณาข้อบกพร่องที่ก่อให้เกิดช่องทางการทุจริตหรือโอกาสตัดสินใจทางทุจริตนั้น คือ คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมีความเป็นกลางหรือไม่ หรือเป็นคณะกรรมการที่พิจารณาเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้รับเหมาทั้งคณะ เนื่องจากผู้รับเหมาอาจให้การรับรองหรือให้ของขวัญหรือการเชิญรับประทานอาหาร และสำหรับการตรวจรับพัสดุและการรายงาน มีข้อบกพร่องเนื่องจากการตรวจรับพัสดุที่มีความจำเป็นต้องใช้กรรมการที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี อีกทั้งในการตรวจซึ่งมีรายการที่ต้องตรวจเป็นจำนวนมาก และเมื่อพัสดุที่นำมาส่งไม่ได้มาตรฐานแล้วคณะกรรมการอาจเรียกปรับผลประโยชน์ได้เนื่องจากผลเสียหายจากการต้องเปลี่ยนพัสดุนั้นมากกว่าการจ่ายผลประโยชน์ให้กับคณะกรรมการ สำหรับขั้นตอนที่ก่อให้เกิดช่องทางการทุจริตหรือโอกาสในการทุจริตน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนของการถอนหลักประกัน และในการพิจารณาขั้นตอนที่ก่อให้เกิดช่องทางการทุจริตที่เกิดขึ้น ทั้งการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีปกติและด้วยวิธีการประมวลแบบอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันรัฐกำหนดให้ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยการประมวลแบบอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวงเงินมากกว่า 2 ล้านบาทขึ้นไป ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างส่วนใหญ่ต้องเสนอราคาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถสมยอมราคากันในเรื่องการเสนอราคาได้ง่ายและเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการทุจริต เนื่องจากในการจัดการอบรมการเสนอราคานั้นผู้เสนอราคามีสิทธิ์ที่จะตกลงราคาในเบื้องต้นได้